

Λίγα λόγια για το έργο του Οδυσσέα Ελύτη *Ο ήλιος ο ηλιάτορας*

Ο ποιητής του Αιγαίου μέσα από τη μοναδική του πένα, περιγράφει την πατρίδα μας σε όλες της τις στιγμές, χρησιμοποιώντας κατά βάση την αλληγορία. Ουσιαστικά πρόκειται για μια ιστορική αναδρομή μέσα στους αιώνες και στις περιπέτειες που πέρασε ο τόπος μας.

Αυτό το ελληνικό κόσμημα της λογοτεχνίας, που γράφτηκε από το νομπελίστα ποιητή, Οδυσσέα Ελύτη, καταδεικνύει τη φύση των αγώνων που έχει αντιμετωπίσει ο ελληνισμός κατά τη διάρκεια όλων αυτών των ετών. Οι πρόγονοί μας, στα χρόνια των πολέμων αγωνίστηκαν για την πατρίδα τους με νίκες και με ήττες.

Κεντρική και κυρίαρχη θέση, όχι μόνο στο συγκεκριμένο ποίημα αλλά γενικά στην ποίηση του Ελύτη, κατέχει, **ο ήλιος**, σύμβολο φωτός και δικαιοσύνης. Αυτός ο ελληνικός, λαμπερός και φωτεινός ήλιος βοηθά τους ανθρώπους να λύνουν τα προβλήματά τους με χαρά και αισιοδοξία.

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας είναι ένα λυρικό ποίημα, το οποίο φανερώνει την αγάπη του ποιητή για την Ελλάδα και έχει έντονα φυσιολατρικό περιεχόμενο. Η δομή του έργου είναι θεατρική, καθώς συμμετέχουν ο ήλιος, ο αφηγητής, ο χορός των γυναικών, οι άνεμοι, το κορίτσι και ο χορός των αντρών. Τα ομιλούντα αυτά πρόσωπα προσδίδουν ύψιστη δραματικότητα στο ποίημα.

Γράφτηκε το 1971 την εποχή δηλαδή, όπου στην Ελλάδα κυριαρχούσε το καθεστώς των συνταγματαρχών.

Το έργο αυτό καταφέρνει να δείξει ότι, παρ' όλες τις δυσκολίες που περνάει καθ' όλη την πορεία της ιστορίας της η Ελλάδα, υπάρχει πάντα ο Ήλιος ο Ηλιάτορας. Αυτός ο Ήλιος δίνει την ελπίδα και δείχνει τον δρόμο, για ένα καλύτερο αύριο, στους Έλληνες, οι οποίοι με τη δύναμή τους, το κουράγιο τους και την πεποίθησή τους, καταφέρνουν να καταπολεμήσουν όλες αυτές τις δυσκολίες που έρχονται στο δρόμο τους.

Στην αρχή του έργου, ο Ήλιος, σύμβολο δικαιοσύνης, ελπίδας και αισιοδοξίας, απευθυνόμενος στην ελληνική φύση, περιγράφει το τοπίο της Ελλάδας, της ορεινής χώρας που βρέχεται σχεδόν ολόκληρη από τη θάλασσα και δηλώνει την αγάπη του γι αυτόν τον τόπο. Ο ποιητής ζωγραφίζει περιέργες εικόνες, σουρεαλιστικές, πλούσιες σε χρώματα. Απεικονίζει την Ελλάδα χρησιμοποιώντας από την παλέτα του το πράσινο της ελπίδας, το κόκκινο του έρωτα και της αγάπης και το κίτρινο, το χρώμα του φωτός, το χρώμα του Ήλιου. Μέσα από το συμβολισμό των χρωμάτων παρουσιάζονται

αυτά που κάνουν τη χώρα του ποιητή, μαζί με τη φυσική της ομορφιά, ξεχωριστή, ενώ ο προσωποποιημένος και κοσμογυρισμένος Ήλιος, λάμποντας επάνω στη φανταστική τροχιά του, αναγγέλλει πως η Ελλάδα με τα κίτρινα χωράφια και τις σμαραγδένιες της θάλασσες είναι η πιο αγαπημένη του χώρα.

Ο χορός των γυναικών, αποκρίνεται πως η χώρα αυτή δεν είναι όπως τη νομίζουν πολλοί, αλλά μια φτωχή και βασανισμένη γη που τα παιδιά της τα στέλνουν κάθε τόσο να σκοτωθούν στον πόλεμο. Ο χορός των γυναικών λοιπόν, απευθυνόμενος στον Ήλιο, μιλάει με λόγια πικρά για την πείνα, τους πολέμους, την ξενιτιά, τους σκοτωμούς που ταλαιπωρούν την Ελλάδα. Ενώ, ο ήλιος ζητά αμέσως από τους τέσσερις ανέμους να τρέξουν πάνω στη γη και να διαπιστώσουν αν όλα αυτά είναι αλήθεια. Οι δε, άνεμοι αναφέρουν ότι η Ελλάδα πραγματικά είναι μια χώρα πίκρας, αλλά ταυτόχρονα και μια χώρα παραδεισένιας ομορφιάς.

Ο ήλιος λοιπόν, στο έργο του Ελύτη, κατέχοντας εξέχουσα θέση, *λίγο το στόμα του άνοιξε κι ευθύς εμύρισε Άνοιξη*, όπως γράφει χαρακτηριστικά ο Ελύτης, ενώ δηλώνει τη χαρά την ελπίδα και την αισιοδοξία για την Ελλάδα. Στο τέλος του έργου ο ποιητής ζωγραφίζει στη φαντασία μας, την Ελλάδα.

Ως ένας άλλος λυρικός ποιητής του 7^{ου} αιώνα π.Χ. ζωγραφίζει την Ελλάδα σαν βαπόρι. Ο Αλκαίος τότε μιλούσε με αλληγορικά λόγια για το τυραννικό καθεστώς της Λέσβου, και παραλλήλιζε το κράτος του, το οποίο παράπαιε με ένα καράβι που θαλασσοδέρνεται. Ο Ελύτης λοιπόν, μιλάει και αυτός με αλληγορικό τρόπο για την Ελλάδα και την ζωγραφίζει σαν βαπόρι, γιατί είναι περιτριγυρισμένη από θάλασσα, να βγαίνει στα βουνά που είναι το κύριο χαρακτηριστικό της πατρίδας μας. Βουνά, κουκουναριές, θάλασσα είναι εικόνες γνωστές κι αγαπητές της ελληνικής γης. Εικόνες σουρεαλιστικές, πλούσιες σε χρώμα και ήχους που μας προσφέρονται σαν σε παραμύθι και μας γεμίζουν χαρά, αισιοδοξία και νεανικότητα.

Σε αυτόν τον επίλογο του έργου ο Ελύτης χρησιμοποιεί τις αντιθέσεις για να τονίσει τις αντιθέσεις της ελληνικής φύσης, που συσχετίζονται με τους Έλληνες και την ιστορία τους. Από τη μια η Ελλάδα των ιστορικών δυσκολιών και από την άλλη η ονειρική ομορφιά της ελληνικής γης και η ιστορική δόξα της. Από τη μια ο αθώος και καλοκάγαθος Έλληνας κι από την άλλη το πνεύμα, του πανέξυπνου και πολυμήχανου Οδυσσέα.

Η περιγραφή ολοκληρώνεται, με μια αναφορά στη μακραίωνη και πολυτάραχη ιστορία της Ελλάδας, που το φορτίο της, δεν είναι άλλο, παρά βάσανα και αναστεναγμοί. Δεν μπορεί όμως να μας μείνει η εντύπωση μιας διάχυτης απαισιοδοξίας. Παρακάτω τα πράγματα αλλάζουν.

Έτσι, επικαλείται τον Κύριο. Ο Χριστός, πάντα κοντά σ' αυτή τη χώρα και στους ανθρώπους της. Αυτόν καλεί και τώρα ο ποιητής, να τον βοηθήσει να κατανοήσει, αυτά που συμβαίνουν γύρω του, στην παράξενη αυτή γωνιά της γης.

Κάνοντας λοιπόν έναν απολογισμό της ιστορίας των Ελλήνων διαπιστώνει, με απλή και αγνή περηφάνια, ότι τόσες διακυμάνσεις και δοκιμασίες, δεν κατάφεραν να εξαφανίσουν την Ελλάδα απ' το προσκήνιο της ιστορίας. Στις δύσκολες στιγμές, μέσα στις πιο δραματικές φάσεις της ιστορίας τους, οι Έλληνες αγωνίστηκαν χωρίς να φοβηθούν, χωρίς να λυγίσουν και κατάφεραν να επιβιώσουν και να περάσουν νικητές. Το έργο πραγματικά κλείνει με μια δυνατή φωνή χαράς με ένα δυνατό νικητήριο σάλπισμα. Ο ήλιος, είναι για τον Ελύτη, σύμβολο χαράς της ελληνικής ψυχής, είναι η επιβεβαίωση της πίστης του ποιητή στη δύναμη της ζωής, στην παντοτινή λάμψη του ελληνικού πνεύματος.

Αναζητά όμως και μια λέξη σπάνια και έντονη, που θα βάλει την προσωπική του σφραγίδα και αυτή, στο "Τρελοβάπορο", δεν είναι άλλη από τον "Ήλιο τον Ηλιάτορα".

Επιμέλεια κειμένου:

Μαρία Δεμερτζή

Εκπαιδευτικός Μουσικής - Πολιτισμολόγος